

Рівень безробіття в Україні з 2000 по 2020 рр.

(к-ть населення в тис.)

	всього населення	Економічно активне населення	зайняте населення	безробітне населення	Рівень безробіття	зареєстрованих безробітних
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630,0	12,4 %	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,7 %	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,3 %	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,7 %	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,2 %	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8 %	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,4 %	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9 %	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9 %	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6 %	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8 %	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6 %	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1 %	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7 %	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7 %	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5 %	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7 %	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,9 %	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,6	1577,6	9,1 %	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,6 %	338,2
2020	41588,4	16917,8	15244,5	1673,3	9,9 %	459,2

З 2014 р - без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Таблиця 1

Список джерел:

1. Дорогань-Писаренко Л.О., Дорошенко А.П., Скубій В.О., Безробіття в Україні: сутність та основні тенденції. Приазовський економічний вісник — 2020.
2. Скорочення працівників передпенсійного віку: на що звернути увагу. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-ezhednevnyj-buxgalterskij-obzor-39-sokrashhenie-rabotnikov-predpensionnogo-vozrasta-na-chto-obratit-vnimanie>.
3. Безробіття в Україні URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/unemploy/>.
4. Машика Ю. В., Бобруйко О.І. Стан та проблеми безробіття в Україні. Економічний простір № 74 — 2013

Сидоренко А.А.,
здобувач вищої освіти

група ЮД-943
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник
Золотухіна Л.О.,
доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

В Україні проблеми трудової діяльності неповнолітніх є одними з найактуальніших. Перехід економіки до ринкових умов господарювання та поява безробіття створили ситуацію, яка супроводжується численними порушеннями трудового права працівників, зокрема неповнолітніх.

Питання забезпечення зайнятості молоді є важливим для суспільства і держави, тому визначає особливі завдання для правового регулювання в цій сфері. Ігнорування вказаної проблеми може призвести до відсутності кваліфікаційного кадрового потенціалу в країні, підвищення рівня незайнятості, злочинності серед молоді.

У ст. 43 Конституції України проголошено право кожного громадянина на працю, яке передбачає можливість заробляти собі на життя роботою, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [1]. Так, значна кількість підлітків (школярі, студенти) реалізують своє право на працю з метою отримання додаткового заробітку, особливо у період канікул, у вільний від навчання час, а у деяких випадках – у час свого навчання. Роботодавці частіше за все користуються такою ситуацією і нівелюють правами неповнолітніх осіб, залучаючи їх до виконання робіт навіть під час навчання. Так, згідно зі ст. 187 Кодексу законів про працю України (далі КЗпП України), неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх [2], однак володіють багатьма пільгами, як наприклад, у сфері охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці, визначених законодавством України.

Слід визначити, який вік особи у чинному законодавстві визначається як неповнолітній. Так, у ст. 6 Сімейного кодексу України встановлено, що «неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років» [3]. Такої ж позиції дотримано і у Цивільному кодексі України, де у ч. 1 ст. 32 зазначено вік особи, яка є неповнолітньою (від 14 до 18 років) [4].

В свою чергу, у ст. 7 Конвенції Міжнародної Організації Праці «Про мінімальний вік для прийому на роботу» визначено, що прийом на роботу осіб, які досягли 14-річного віку допускається за наявності таких умов: а) ці особи повинні бути учнями загальноосвітніх шкіл чи інших навчальних закладів відповідної класифікації; б) виконувана робота має бути легкою і не завдати

шкоди здоров'ю чи розвитку; в) робота не повинна завдавати шкоди відвідуваності навчального закладу, порушувати навчальний процес, має виконуватися у вільний від навчання час; г) отримано згоду одного з батьків або особи, яка його змінює [5].

У статті 7 Європейської соціальної хартії (переглянутої), зазначено, що мінімальний вік прийняття на роботу становить 15 років, за винятком дітей, які залучаються до виконання робіт, визнаних легкими роботами, які не завдають шкоди здоров'ю дітей, їхній моралі або освіті. Крім того, стаття визначає і певні заборони щодо робіт, де умови праці визнано небезпечними і шкідливими для здоров'я; праці осіб, які ще здобувають обов'язкову освіту, яка може порушувати процес їхнього повного навчання; робіт, де тривалість робочого часу не відповідає потребам розвитку молодих працівників і, особливо, потребам у професійній підготовці тощо [6].

У Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 р. № 2998-ХІІ визначено, що молодь – це молоді громадяни України віком від 14 до 35 років та неповнолітніми вважаються особи до 18 років, але відсутнє визначення мінімального віку початку трудової діяльності [7].

Щодо особливостей правового регулювання працевлаштування неповнолітніх, то згідно зі ст. 188 КЗпП не допускається прийняття на роботу осіб молодше 16 років. Як виняток, за згодою одного із батьків або особи, що його замінює, можуть прийматись на роботу особи, які досягли 15 років. Крім того, для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процесу навчання, у вільний від навчання час по досягненні ними чотирнадцятирічного віку за згодою одного з батьків або особи, що його замінює [2].

Так, зазначаючи у законодавчих положеннях щодо залучення неповнолітнього працівника лише до легкої роботи, законодавець, враховує психофізіологічні особливості організму неповнолітнього, захищає його від виробничих шкідливостей. Для цього у КЗпП України передбачено спеціальні норми, які в комплексі створюють особливу охорону праці неповнолітніх працівників. Наприклад, частина перша статті 190 КЗпП, передбачає, що забороняється застосування праці осіб молодше вісімнадцяти років на важких роботах і на роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.

Слід наголосити, що на сьогодні в правовому полі України існує низка проблемних питань в сфері трудової зайнятості дітей, які ще потребують вирішення. Так, недостатньо чітко регламентовано види діяльності, де дозволяється використовувати працю дітей, відсутнє визначення терміну «легка робота для неповнолітніх», неоднозначною в національному законодавстві є визначення віку початку трудової діяльності для неповнолітніх, робота в якому не наносить шкоди їх здоров'ю, моралі та освіті [8].

Отже, на сьогоднішній день, КЗпП України включає положення про працю неповнолітніх, статті якого в цілому відповідають міжнародним нормам стосовно можливості залучення неповнолітніх різного віку до праці різних типів важкості, відповідальності роботодавця, який заключає трудовий договір з неповнолітнім, та забезпечення оптимальних умов праці для неповнолітнього. Крім того, хочемо додати, що у зв'язку зі стрімким технологічним розвитком, сьогодні існує реальна можливість зниження трудового віку дітей. Наприклад, слушним було б залучати дітей до праці у сфері інформаційних технологій тощо. Так, у зв'язку із вказаним, вважаємо за необхідне оновлення трудового законодавства у контексті праці неповнолітніх, а саме щодо зниження віку, з якого можуть працювати діти, хоча б до 14 років.

Список джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс законів про працю : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08>.
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/ed20120408>.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran161>.
5. Про мінімальний вік для прийому на роботу : Конвенція Міжнародної організації праці від 26 червня 1973 року № 138 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_054/card5.
6. Європейська соціальна хартія (переглянута) URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_062.
7. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 5 лютого 1993 року N 2998-XII URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
8. Боков О.В. Правові питання регулювання праці неповнолітніх в Україні (в контексті адаптації національного законодавства до міжнародної правової бази країн Європейського союзу). *Журнал "Державно-управлінські студії"* – наукове видання з питань державного управління. № 2. 2017. С. 15-21.

Тараніна М.В.,
здобувач вищої освіти
групи ЮД-943
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Золотухіна Л.О.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін